herpy

PILGIFTSGRODOR

Espinosa Poison Frog

Epipedobates espinosai

Epipedobates espinosai är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 13-20 mm med kopparbrun till mörkröd rygg, hos vissa bestånd svart med orange fläckar. Den lever i fuktig skog i låglandet och vid Andernas fot i nordvästra Ecuador. Arten hålls knappast, och det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates espinosai; Phyllobates espinosai; Epipedobates darwinwallacei*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**13-20 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**8-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-22 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**10-30**
Kläckning	**9-14 dagar**
Larvtid	**42-70 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Kunskapsbrist (DD)**

Om arten

Epipedobates espinosai är en mycket liten, markbunden groda i släktet *Epipedobates*. Ryggen är kopparbrun till mörkröd, ofta med små, otydliga svarta och gula eller vita fläckar. Den ljusa, sneda strimman längs sidan är ofullständig eller upplöst i fläckar, och buken är mörk med blåaktiga till turkosa fläckar. Arten har tänder i överkäken och en smula simhud vid tårnas rot. Den saknar den ljusa strimman mitt på ryggen som kännetecknar *Epipedobates anthonyi* och *Epipedobates tricolor*, och den hela sidostrimman som *Epipedobates boulengeri* har.

Arten beskrevs 1956 av Funkhouser från en hacienda väster om Santo Domingo. År 2024 visade en genetisk undersökning att grodorna kring Mindo, som 2010 beskrevs som *Epipedobates darwinwallacei*, hör till samma art. De är svarta med orange till gula fläckar, men det finns övergångsformer, så teckningen är en del av artens variation. *E. darwinwallacei* räknas därför nu

som ett yngre synonym, men namnet används fortfarande i handeln och i många artlistor och har en egen sida här. Några bruna bestånd längre mot norr, som tidigare räknades hit, är en ännu obeskriven art.

Djur från Mindoområdet mäter 13-20 mm från nos till kloak, och honorna är större än hanarna. Släktet har gifter i huden som grodorna får från födan i naturen; uppfödda djur är giftfria. Om *E. espinosai* har gifter i naturen är inte dokumenterat. Tvätta händerna före och efter kontakt.

Utbredning och livsmiljö

Epipedobates espinosai förekommer bara i nordvästra Ecuador, i provinserna Pichincha, Santo Domingo de los Tsáchilas, Cotopaxi och Los Ríos. Den lever från låglandet vid Río Palenque och La Perla uppför Andernas fot till Mindo och Pucayacu, på 150-1.375 meters höjd.

Kartans fynd omfattar också bestånd i Esmeraldas och på andra platser som nu räknas till andra arter. IUCN har inte tillräckliga data för en bedömning (DD); beståndet vid Mindo har bedömts för sig under namnet *Epipedobates darwinwallacei* och räknas där som starkt hotat (EN).

> **Naturlig utbredning:** Ecuador.

LIVSMILJÖ

Epipedobates espinosai lever i fuktig regnskog och skogskanter i låglandet och på de nedersta västliga Andessluttningarna. Klimatet är varmt och regnigt med hög luftfuktighet hela året, och det blir svalare upp mot 1.000-1.400 m. Vid Mindo lever grodorna på skogsbotten i skog, snår, bambu och övergivna betesmarker vid skogskanten, alltid vid eller i långsamt flytande vattendrag och kärr, och de hoppar i vattnet när de jagas. På natten sover de på blad strax över marken. Läte och yngelbiologi är bara kända i grova drag.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Epipedobates espinosai*, och arten hålls knappast. Skötseln bygger på klimatet i utbredningsområdet och på de närbesläktade *Epipedobates anthonyi* och *Epipedobates tricolor*, som är välkända i fångenskap. Siffrorna för terrarium, klimat, ägg, kläckning, larvtid och livslängd är lånade från *E. tricolor*. *Epipedobates boulengeri* är en nära släkting från kusten längre mot norr med samma krav.

En hane och två honor ska ha ett terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, och en grupp på 5-10 djur minst 60 × 60 × 40 cm. Bygg upp botten med lecakulor som dräneringslager, en vattengenomsläpplig duk och ett löst substrat av jord, mossa, kokosfiber och löv. Ett tjockt lager blad, rötter, kork och tät beplantning med bromelior ger gömslen, äggläggningsplatser och många revir. Ventilationen ska hålla rutorna fria från imma, och öppningarna täcks med fint nät.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Håll 22-26 °C på dagen med något svalare och något varmare platser i terrariet, och 19-22 °C på natten. Djur från Mindo och andra högt belägna platser mår bäst i den svala änden. Det klaras normalt med rumstemperatur och belysningen; värmemattor behövs inte. Släktets grodor tål värme dåligt, så temperaturen får inte överstiga 27 °C under längre tid. Undvik direkt sol och lokal uppvärmning. Det finns ingen vintervila, men en svalare och torrare period på vintern ger djuren en paus från fortplantningen.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 80-100 %. Spraya flera gånger om dagen eller använd ett regnsystem, t.ex. tre gånger dagligen i 20-60 sekunder, gärna kompletterat med en dimmaskin. Blad och inredning ska vara torra igen omkring en timme efter sprayning, och botten får inte bli vattensjuk. Använd regn- eller osmosvatten i systemen. På vintern kan det sprayas kortare och mer sällan.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En platt vattenskål med 1-2 cm vatten, t.ex. ett lågt fat eller ett halvt paranötsskal, ger grodorna en plats att dricka och bada och är en förökningsplats när hanen ska sätta av grodyngel. Skålen ska vara lätt att ta sig upp ur. Använd regnvatten, osmosvatten eller avklorerat kranvatten, byt vattnet ofta och skrubba skålen med varmt vatten utan tvål. Groddjur tar upp vatten och ämnen genom huden, så tvål, rengöringsmedel och handkräm får inte komma i närheten.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

Ljuset är till för växterna: lysrör eller LED-lister i omkring 12 timmar om dagen. De närbesläktade arterna trivs utan UVB, så det är valfritt. Vill man ge det, håll sig till Fergusonzon 1 med gott om skugga och tätt lövverk.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Grodorna får levande, små bytesdjur: hoppstjärtar och bananflugor (*Drosophila melanogaster*), och vuxna tar dessutom den större *Drosophila hydei* och nykläckta syrsor. Utfodra vuxna djur 2-3 gånger i veckan, något oftare under en regntid med yngel, och bara så mycket som de äter på några minuter. Pudra foderdjuren med vitamin- och mineralpulver för groddjur, och ge dem bra föda själva. Egna kulturer av hoppstjärtar och bananflugor säkerställer ett jämnt utbud. Fånga inte foderdjur i naturen; de kan bära parasiter och bekämpningsmedel.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

E. espinosai är dagaktiv och rör sig öppet mellan gräs och löv. Släktets hanar är revirhävdande och ropar från fasta platser; de bruna och de orangefläckiga bestånden har nästan likadana läten. Håll ett par, en hane och två honor eller en större grupp i ett terrarium med många siktbarriärer och gömställen, och skilj djuren åt om ett djur jagas ihållande. Grodor bör så långt möjligt inte hanteras, eftersom deras tunna, fuktiga hud tar skada av salt, fett och kräm från händerna. Ska en groda flyttas, låt den springa in i en fuktig plastburk.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är större än hanarna, och hanarna ropar och har ett svullet tredje finger. Hos *Epipedobates tricolor* börjar förökningen 6-10 månader efter metamorfosen; åldern vid könsmognad är inte dokumenterad för *E. espinosai*. Det säkraste är att hålla en liten grupp och se vem som ropar.

PARNING

Parningen är inte dokumenterad för *E. espinosai*. Hos släktet hanarna ropar med en mjuk drillande ton, mest på morgonen och efter sprayning. Hanen lockar honan till en dold äggläggningsplats, och parningen sker med huvudamplexus. Förökningen följer regntiden: en svalare och något torrare period på omkring tre månader på vintern, följd av tätare sprayning, ger djuren en paus och sätter sedan igång förökningen.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggläggningen är inte dokumenterad för *E. espinosai*. Hos släktet läggs äggen i lövskiktet eller på blad, och i terrariet gärna i ett halvt kokosskal över ett fat eller i ett bladhörn på en bromelia. Hanen vaktar äggen och fuktar dem med vatten från urinblåsan, och när grodynglen kläcks bär han dem på ryggen till vatten. Antalet ägg per läggning (10-30) är lånat från *Epipedobates tricolor*.

Vill man föda upp grodynglen själv flyttas läggningen efter några dagar till en liten, sluten behållare vid 22-24 °C med lite regn- eller osmosvatten i botten, så att äggen är fuktiga men inte täckta. Grodynglen föds upp enskilt eller tillsammans i 1-2 cm mjukt, lätt surt vatten (pH 6-7), senare djupare, och får fiskflingor, spirulina och dafnier varje dag.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 9-14 dagar, och grodynglen behöver 6-10 veckor (42-70 dagar) för att bli små grodor, beroende på temperatur och föda. Siffrorna är lånade från *Epipedobates tricolor*. När frambenen kommer ska det finnas en mjuk övergång från vatten till land med stenar, kork eller växter, annars drunknar de små grodorna.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyomvandlade ungarna är mycket små och flyttas till ett litet terrarium med samma klimat, fuktig mossa, löv och små gömställen. Ge hoppstjärtar och de minsta bananflugorna dagligen, pudrade med vitamin- och mineralpulver. Tillväxt och ålder vid flytt är inte dokumenterade för arten.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar är inte dokumenterade specifikt för arten. Det som gäller för släktet gäller sannolikt också här:

- Chytridsvamp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), som kan utrota hela bestånd. Håll nya djur i karantän, låt testa dem och desinficera inredningen.
- Tändsticksben hos ungar som utvecklar för svaga eller inga framben. Orsaken är inte klarlagd; födan och för många grodyngel i samma vatten misstänks.
- Värme över 26-27 °C under längre tid, som ger slöhet och aptitlöshet.
- Uttorkning vid låg luftfuktighet utan tillgång till vatten.

Kontakta en veterinär med kunskap om groddjur om ett djur är slött, avmagrat eller får sår på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.